

TER BESLUITVORMING

Aan: COM, DUO, IVHO, KEN, KenO, PO, VO

Primair Onderwijs

Van

Datum

25 maart 2020

Referentie
Bijlagen

n.v.t.

Kopie voor

n.v.t.

Reeds afgestemd met

 COM, DUO, IVHO, KEN, KenO,
PO, VO

Akkoord van externen

n.v.t.

Aantal pagina's

11

nota

Onderzoek ministerie van OCW naar coronacrisismaatregelen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs

Aanleiding

De coronacrisis heeft geleid tot (gedeeltelijke) sluiting van het onderwijs en verschillende maatregelen om onderwijs op afstand te geven. Het voorstel is hier onderzoek naar te doen en om zo snel als mogelijk (eerste) resultaten beschikbaar te hebben. Dit om voor de korte termijn (crisisaanpak) als ook voor de langere termijn (verbeteraanpak) goed beleid te kunnen maken.

Kernpunten

- Om dit inzicht te verkrijgen wordt voorgesteld onderzoek te verrichten. Daarbij wordt voorgesteld data te verzamelen langs twee lijnen:
  1. **Lijn 1** is exploratief en betekent geen direct contact met het onderwijsveld:
    - a. *Twitteranalyse* door DUO van al de tweets over of gerelateerd aan de coronacrisismaatregelen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs.
    - b. *Exploratieve tekst mining analyse* door DUO over de *plannen en communicatie van scholen* aan ouders zoals verzamelt via een uitvraag.
    - c. *Exploratieve tekst mining analyse* door DUO aan de hand van een algoritme over de door *externe partners uitgevoerde onderzoeken*.
  2. **Lijn 2** is reflectief en bevraagt het onderwijsveld gericht:
    - a. *Crowdsourcing onderzoek* opzetten en uitzetten om voor het stellen van gerichte vragen aan de verschillende stakeholders.
    - b. *Wetenschappelijk onderzoek* (met waar mogelijk monitoring en evaluatie, en dus langer lopend) opzetten/uitvoeren met of door wetenschappers.
    - c. *Monitoringdashboard* van de implicaties van de maatregelen aan de hand van beirondes van het veld (vooral op opvang en kwetsbare leerlingen).
- Het voorstel is om nu voor lijn 1 verder aan de slag te gaan, zodat OCW de komende weken snel meer informatie krijgt en daarop het beleid kan bijstellen. Juist in deze hectische tijden kan het veel opleveren om snel input te verzamelen. Daarnaast is het voorstel om lijn 2 verder te gaan waar we al gestart zijn en om met name de aanpak uit te werken (o.a. op basis van de eerste resultaten uit fase 1) en op basis van de uitwerking te kijken of en hoe nadere besluitvorming nodig blijkt.

Beslispunten

Kunt u zich vinden in:

- de voorgestelde onderzoeksaanpak;
- de start van lijn 1 (en de oproep tekst voor het Rijksportaal (Bijlage I));
- de start van de uitwerking en voorbereiding van lijn 2.

NB. Lijn 1 kost geen geld (door de gratis inzet van DUO) en de kosten voor lijn 2 zullen helder in beeld komen als onderdeel van de uitwerking van deze lijn.

Toelichting: Onderzoek ministerie van OCW naar coronacrisismaatregelen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs in Nederland

Datum

De coronacrisis zorgt ervoor dat het onderwijsveld terecht is gekomen in een situatie waarin ze moeten pionieren, aanpassen en oplossen. Er is als het ware een groot onderwijsexperiment ontstaan waarbij ontwikkelingen waar al jaren aan wordt gewerkt in een stroomversnelling komen. Een onderwijsexperiment gaat gepaard met onderzoek, monitoring en evaluatie. Het is ook in deze bijzondere situatie gewenst om te leren van wat er gebeurt in het onderwijsveld en om dus onderzoek te laten verrichten. Hieronder wordt daarvoor een aanpak geschetst met betrekking tot het primair, voortgezet en speciaal onderwijs.

NB. Dit stuk gaat over de onderzoeks aanpak en niet over de vraag hoe vanuit de resultaten van het onderzoek gekomen wordt tot beleid. Het beleidstraject volgt op, en loopt in sommige gevallen parallel aan, het onderzoek. Hierover wordt u per beleidstraject separaat geïnformeerd

Waarom OCW meer wil weten (doel)

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) wil meer weten zodat OCW, de (Rijks-)overheid en of andere partners beter kunnen bepalen welke van coronacrisismaatregelen zoals getroffen door het onderwijsveld (primair, voortgezet en speciaal onderwijs scholen en besturen):

- voor de korte termijn vragen om meer ruimte (en hoe/welke ruimte) en om meer ondersteuning of sturing (en hoe/waarmee) om zo te stimuleren dat er zo goed als mogelijk (primair, voortgezet, speciaal) onderwijs wordt gegeven in deze crisissituatie; en
- voor de lange termijn de moeite waard zijn om 1) structureel mogelijk te maken (en wat dan nodig is), 2) onder scholen te stimuleren dat ze deze structureel invoeren (en wat dan nodig is), 3) achter de hand te hebben als nood-aanpak voor eventuele toekomstige crisissituaties.

Wat OCW wil weten (onderzoeksvragen)

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) wil (NB. zie de conceptonderzoeksvragen in Bijlage II voor een nadere zeker niet definitieve maar wel gedetailleerde uitwerking):

- een overzicht verkrijgen van wat er aan coronacrisismaatregelen wordt getroffen door het onderwijsveld (inzicht in het wat / het plan);
- weten hoe het (cyclische) keuzeprocess voor de inzet van coronacrisismaatregelen door het onderwijsveld gaat en welke ervaringen worden opgedaan (inzicht in het hoe / het proces)
- weten wat voor effecten de coronacrisismaatregelen zoals getroffen door het onderwijsveld hebben op diverse onderwerpen, bijvoorbeeld opbrengsten, kansengelijkheid, ondersteuning, digitalisering, werkdruk, welzijn, financiering, et cetera (inzicht in de effecten / het resultaat).

Hoe OCW straks meer weet (aanpak)

Er wordt ingezet op onderzoek langs twee lijnen met ieder een eigen focus.

1. Lijn 1 is exploratief en be vraagt het onderwijsveld (scholen en schoolbesturen) niet direct, om zo geen extra belasting te veroorzaken maar toch te achterhalen wat er speelt.

2. Lijn 2 is reflectief en bevraagt het onderwijsveld gericht, om zo effectief en efficiënt antwoord te krijgen op de vragen en sluit daarbij aan op de eerste resultaten uit lijn 1.

Datum

Bij elke lijn horen andere acties met andere resultaten en beide zijn nodig om de doelen zoals hiervoor aangegeven tijdig te behalen. Daarbij is de hier gekozen aanpak een samenspel van: vlot handelen, flexibiliteit, iteratief proces, verschillende snelheden en meerdere niveaus van gedegenheid. De lijnen vullen elkaar aan en voeden elkaar inhoudelijk.

1. Acties bij lijn 1:

- a. *Twitteranalyse* aan de hand van een algoritme door DUO van al de tweets over of gerelateerd aan de coronacrisismaatregelen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Dit kan OCW zelf via de expertise zoals in huis bij en gratis beschikbaar gesteld door DUO. Deze actie kan herhaald worden als het een aanpak blijkt die bruikbare resultaten oplevert. Daarbij zal ook worden gekeken of het mogelijk is andere social media bronnen te analyseren, zoals Facebook en LinkedIn.
- b. *Exploratieve tekst mining analyse* door DUO aan de hand van een algoritme over de *plannen en communicatie van scholen* aan ouders zoals verzamelt via een uitvraag via de intranetten van rijksoverheid, provincies en gemeenten (informatie wordt gestuurd naar [PO Ruimte voor Regie@minocw.nl](mailto:PO_Ruimte_voor_Regie@minocw.nl)). Daarbij wordt deze informatie gekoppeld aan de andere data bij DUO (via het brin-nummer) om biases te voorkomen en de resultaten te verrijken. Dit kan OCW zelf via de expertise zoals in huis bij en gratis beschikbaar gesteld door DUO. Deze actie kan herhaald worden of uitgebreid naar andere partijen, als het een aanpak blijkt die bruikbare resultaten oplevert. Daarbij is de gedacht om bij succes de AVS te vragen de uitvraag uit te zetten onder de schoolleiders.
- c. *Exploratieve tekst mining analyse* door DUO aan de hand van een algoritme over de door *externe partners uitgevoerde onderzoeken* inclusief onderliggende data (zoals door onder andere bijvoorbeeld de raden en bonden) zoals door OCW bij deze partners uitgevraagd. Daarbij is de inzet om deze informatie te koppelen aan de andere data bij DUO (via het brin-nummer) om biases te voorkomen en de resultaten te verrijken. Daar waar tekst mining geen optie is, is het wel goed dat OCW het onderzoek zoals gedaan kent en weet wat eruit komt. Dus er zal in ieder geval een overzicht worden gemaakt van alles. Dit kan OCW zelf via de expertise zoals in huis bij en gratis beschikbaar gesteld door DUO en de contacten van het ministerie met de externe partners. Deze actie kan herhaald worden of uitgebreid naar andere partijen, als het een aanpak blijkt die bruikbare resultaten oplevert.

2. Acties bij lijn 2:

- a. *Crowdsourcing onderzoek* opzetten en uitzetten zodat het brede veld input geeft (dit waar nodig in samenhang van de volgende actie). Dit zal dan ook openbaar uitgezet worden, bijvoorbeeld ook door het via communicatie bij de media onder de aandacht te brengen. Dit kan OCW voor een groot deel zelf, omdat er al collega's zijn met ervaring op dit punt.
- b. *Wetenschappelijk onderzoek* (met waar mogelijk monitoring en evaluatie, en dus langer lopend) opzetten/uitvoeren met of door wetenschappers. Veel wetenschappers hebben bij de directie Kennis al laten weten hier graag mee aan de slag te gaan. Daarbij kan OCW dit ook niet zelf (OCW is

geen onderzoeksinstituut of universiteit). Wel heeft OCW de vragen in beeld die in het onderzoek moeten landen (zie Bijlage II). Deze vragen worden verder uitgewerkt met de betrokken medewerkers van OCW en externe experts en wetenschappers. Op basis daarvan, en in overleg met de collega's van inkoop in het geval dat hier OCW-geld mee gemoeid is, moet dan gekomen worden tot een onderzoeksopzet.

Datum

- c. *Monitoringsdashboard* is bedoeld om op enkele belangrijke thema's periodiek (wekelijks of 2 wekelijks) goed te volgen wat de ontwikkeling is. De vragen hierbij zijn gericht op de thema's noodopvang, devices, gelijke kansen en kwetsbare leerlingen. Vooralnog sluiten we hiervoor vooral aan op gegevens die via andere partijen (gemeenten, raden) worden verzameld, ook om overbevraging te voorkomen. Voor kwetsbare kinderen is het voorstel om ook zelf scholen te gaan bevragen. Dit kan OCW samen met de partners uit het veld.

Onderzoeksverbanden die nog een plek moeten krijgen

Naast voorgaande acties zijn ook andere partijen bezig met verschillende acties op onderzoeksgebied. Een deel van deze onderzoeken lopen al en deze worden in lijn 1 uitgevraagd. Een deel van de ze onderzoeken moeten nog starten en we gaan met de partijen achter deze nog te starten onderzoeken in gesprek om te kijken of we samen kunnen optrekken. Hierbij moet in ieder geval maar niet exclusief gedacht worden aan:

- Inspectieonderzoek - dashboard en wetenschappelijke analyse (_____);
- Extra brugklastoetsing (_____);
- Onderwijsraadonderzoek (_____);
- Interdepartementaal dashboard corona (_____);
- Overzicht onderzoek externe wetenschappers (UvA, UM, NRO, CAOP, NCO, VU, UvA+KU+EM, NRPO+SIA+NRO);
- Overzicht onderzoek externen overig (raden, bonden, etc.).

Los van de onderzoekskant moeten we natuurlijk zorgen dat we goed contact hebben met de beleidscollega's die nu beleid maken en in de praktijk brengen. Daarbij gaat het onder andere maar niet exclusief om de beleidsaanpak nu – (_____) en (_____) en de beleidsaanpak inhaal-slag/bijspijkeren (_____ en _____)

Wanneer OCW meer weet (tijdsplanning)

1. Lijn 1: Maart-Juni (resultaten in maart/april, maar bij herhaling ook later)
  - a. De analyse van twitterberichten kan elk moment starten en zal naar alle waarschijnlijkheid dus al eind maart en anders de eerste dagen van april worden uitgevoerd. Een dergelijke analyse zal ongeveer vier werkdagen kosten en het resultaat is dan snel beschikbaar.
  - b. De uitvraag via het Rijksportaal (en andere portalen) is vrij snel gedaan en kan dus op korte termijn in gang worden gezet. Deze uitvraag zal een week of twee open staan. De data die we dan hebben kan dan geanalyseerd worden via tekst mining. Een dergelijke analyse zal ongeveer vier werkdagen kosten en het resultaat is dan snel beschikbaar.
  - c. De uitvraag van het onderzoek dat door andere organisaties is uitgevoerd kan in ongeveer een week, maar zal waarschijnlijk doorlopend plaatsvinden. Dit om goed overzicht te houden van de nieuwste informatie die beschikbaar komt. Een analyse op basis van tekst mining (wanneer mogelijk) zal ongeveer vier dagen kosten en daarmee zijn resultaten snel beschikbaar. Het bijhouden van een overzicht vraagt continue aandacht.

2. Lijn 2: Maart-Augustus-December (deel voor zomer, deel moet na de zomer)
- a. Crowdsourcing kan vrij snel opgezet worden, omdat er al enige ervaring mee is opgedaan door enkele collega's. Echter moeten daarvoor wel de juiste digitale middelen binnen OCW worden gevonden en moet er consensus zijn over de vragen die OCW wil stellen via deze tool. Het is de verwachting dat dit onderzoek half april uitgezet kan worden.
  - b. De doorlooptijd is afhankelijk van de wijze waarop het onderzoek tot stand komt. Als het onderzoek door OCW moet worden aanbesteed ben je al snel 3 tot 6 maanden onderweg (dit kan sneller, maar besluitvorming en het maken van een onderzoeksopzet en offerte kosten wel gewoon tijd). Als het onderzoek op andere wijze te organiseren is, met inbegrip van de wetenschappelijke expertise die nodig is, dan zou het sneller kunnen. De laatste weken van maart en eerste weken van april zal in het teken staan van het vormgeven van dit onderzoek. Op basis van de resultaten daarvan wordt het nadere tijdspad ook helderder.
  - c. De monitoring loopt nu al en levert al inzichten op. De inzet is om dit meer systematisch vorm te geven, waarbij we verschillende bevestigingen ook beter op elkaar willen afstemmen, zodat er iets gezegd kan worden over de ontwikkeling. Dit zal ook gekoppeld moeten worden aan de andere acties gaan lopen rond onderzoek. De komende periode zal er dus elke week of twee een nieuwe monitor uitkomen.

Datum

Wat het OCW kost (geld)

De onderzoeken in lijn 1 kosten geen geld, wel is er inzet van personeel. Dat lijn 1 niks kost komt door de gekozen aanpak en doordat DUO gratis de analyse kan verrichten. De onderzoeken in lijn 2 zullen, naast inzet van personeel, wel geld kosten, maar het is afhankelijk van de nadere uitwerking hoeveel geld (het zal in ieder geval €300.000,- per directie zijn, maar een goede inschatting is nog niet te geven, wel is er alvast een post opgenomen in bestedingsplannen).

Wie betrokken zijn (mensen)

Intern OCW-breed werken hieraan:

- PO: _____
- VO: _____
- KO: _____
- Onderzoekscoördinatie: _____
- KEN: _____
- DUO: _____
- IvHO: _____
- COM: _____

Verder worden via een wekelijkse update ook alle andere collega's die moeten weten wat er speelt goed betrokken. Het gaat dan om mensen die rond corona aan de slag gaan, onderzoekscoördinatoren, combi-baners, accounthouders inspectie en duo, geïnteresseerden, et cetera.

Extern betrokken (en hoe):

Bij het vormgeven en uitvoeren van het onderzoek zullen verschillende partijen op verschillende wijze betrokken worden. Zo worden ouders in lijn 1 en 2 gevraagd om informatie te leveren en of vragen te beantwoorden. Het onderwijsveld wordt in lijn 1 niet direct bevestigd, om de belasting daar nog beperkt te houden, maar in lijn 2 zal er wel sprake zijn van directe bevestigingen. Daarnaast worden onze partners (zoals raden, bonden, etc.) als onderdeel van lijn 1 gevraagd om te delen wat zij al aan onderzoek hebben gedaan of aan gegevens hebben verzameld.

Daarnaast zijn deze partijen natuurlijk betrokken in het vormgeven van het onderzoek, met name het onderzoek in lijn 2. Voor een niet limitatief overzicht van externe betrokken partijen zie Bijlage III.

Datum

Afwegingen en achtergrond bij de gekozen aanpak en acties

- OCW verwachten een tussenproduct per actie. Elke tussenproduct kan een vervolg actie tot gevolg hebben. In het geval van het onderzoek door DUO kan bijvoorbeeld een nieuwe informatiebron worden geanalyseerd. Het gaat hier om een iteratief proces waarbij op hoge snelheid zaken worden onderzocht en op basis daarvan dan wordt bijgesteld is. Daarbij is het de verwachting dat de eerste resultaten uit lijn 1 het onderzoek in lijn 2 zullen helpen vormgeven. Uiteindelijk zal er een eindrapportage volgen waarin de tussenproducten zullen landen.
- In de keuzes zoals hiervoor gemaakt en de aanpak zoals voorgesteld, speelt als afweging mee dat onderwijsveld druk is met het kunnen bieden van onderwijs op afstand. Om de belasting beperkt te houden is gekozen voor de twee fasen van onderzoek. In fase 1 wordt al onderzocht wat onderzocht kan worden zonder het onderwijsveld te belasten. Fase 2 volgt dan iets later met wel de directe bevraging, maar op slimme en doelgerichte wijze uitgewerkt, waardoor weer andere vragen beantwoord worden en de bevraging maximaal resultaat oplevert.
- Met betrekking tot de communicatie wordt afhankelijk van de resultaten gekeken hoe daarover gecommuniceerd kan worden. Het spreekt voor zich dat de resultaten tussentijds met relevante partijen binnen (MBVOM, management, collega's digitalisering, anders organiseren, onderwijstijd, onderwijsondersteuning, passend onderwijs, etc.) en buiten OCW (raden, bonden, etc.) worden besproken. Hierbij wordt rekening gehouden met de OCW-brede organisatie en communicatiestrategie en de stand van zaken rond de coronacrisis. Communicatie is hiertoe ook goed aangehaakt.

Bijlage I

Datum

Om de uitvraag te doen zoals beschreven als onderdeel van lijn 1 van de onderzoeksoptzet wordt de volgende tekst uitgezet: "Help mee: hoe krijgen jouw kinderen les op afstand?"

De coronacrisis vraagt scholen om een groot improvisatievermogen. Hoe pakt de school van jouw kinderen het onderwijs op afstand aan? En hoe kan het ministerie van OCW dat goed ondersteunen? Help mee aan het onderzoek!

Door de coronacrisis en sluiting van de scholen moeten scholen op een andere manier onderwijs organiseren. De situatie is in een zeer korte tijd ontstaan en scholen hebben nauwelijks de kans gehad om dit voor te bereiden. Het is dus veelal pionieren, aanpassen en oplossen.

Het Directoraat-Generaal Primair en Voortgezet Onderwijs (DGPV) wil graag inzicht in hoe scholen het onderwijs nu organiseren. Welke maatregelen worden er in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs gekozen? Het doel van dit onderzoek is om scholen nog gerichter te kunnen ondersteunen vanuit OCW.

Oproep: stuur de informatie van school door

Voor dit onderzoek is van groot belang dat scholen in deze drukke tijden zoveel mogelijk worden ontlast. Daarom vraagt OCW jouw hulp. Dus heb je schoolgaande kinderen? Dan vragen we je het plan en de informatie die je hebt gekregen van de school over de manier waarop ze omgaan met afstandsonderwijs met ons te delen.

Stuur deze informatie naar [PO Ruimte voor Regie@minocw.nl](mailto:PO_Ruimte_voor_Regie@minocw.nl) onder vermelding van de datum van ontvangst, schoolnaam en het adres van de school (inclusief de naam van de gemeente).

Let op! Het is belangrijk dat je geen persoonlijke informatie naar ons opstuurt. We vragen je daarom om alle persoonsgegevens, zoals namen en (e-mail)adressen te verwijderen, bijvoorbeeld door deze zwart te maken met een stift.

Wat gebeurt er met deze informatie?

De informatie wordt door DUO via 'tekst mining' geanalyseerd. Dat zal leiden tot een overzicht van de toegepaste maatregelen. Dit overzicht helpt OCW om de juiste acties op touw te zetten om deze gekozen maatregelen te ondersteunen. De informatie wordt strikt vertrouwelijk en anoniem verwerkt. De uitkomsten zijn niet herleidbaar naar personen.

Jouw bijdrage is belangrijk, zodat we de scholen nu niet met een uitvraag hoeven te belasten. Zij hebben hun handen vol aan het organiseren van het onderwijs op afstand.

Binnenkort zal nader onderzoek volgen op basis van vragenlijsten en directe bevraging van ouders, leerlingen, leraren, schoolleiders en bestuurders. Deze uitvraag is dus pas een eerste stap en helpt om het vervolgonderzoek vorm te geven."

Bijlage II

Datum

Onderstaande vragen zijn de generieke vragen waar we antwoord op willen. Per actie wordt gekeken welke vragen we ermee kunnen beantwoorden (sommige vragen zijn op de korte termijn te beantwoorden, sommige alleen op de lange termijn als er tijd voor reflectie is geweest). Ook zal onderscheidt gemaakt worden tussen primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Verder wordt gekeken of dat kan worden gedifferentieerd naar onderwijsconcept (vrije school/dalton/klassiek), grootte school, locatie school, organisatie school en schooltype (vmbo/havo/etc.). Voorgaande is nu niet gedaan, omdat onderstaande dan zeer uitgebreid en onleesbaar werd, maar is dus expliciet de bedoeling bij de verdere operationalisering van de onderzoeksvragen.

- a. Het plan: 'Welke verschillende maatregelen worden er in het onderwijsveld (primair, voortgezet en speciaal onderwijs) genomen om ten tijde van de coronacrisis toch onderwijs te kunnen verzorgen aan leerlingen?'. Hier horen de volgende deelvragen bij:
- Lukt het alle scholen om afstandsonderwijs op poten te zetten? Waarom wel of niet en wat gaat goed en wat blijkt lastig?
  - Welke maatregelen worden door het onderwijsveld gekozen, wat is daarvan de inhoud en hoe worden rollen en taken daarin gedefinieerd en verdeeld (tussen bestuurders, schoolleider, leraar, onderwijsassistent, ouder, leerling, andere partij)?
  - Welke (les-/onderwijs-/leer-)middelen worden ingezet i.h.k.v. de gekozen maatregelen (denk daarbij aan digitale leermiddelen, analoge leermiddelen, cultuureducatie, et cetera)?
  - Worden alle leerlingen bereikt, raken er geen kinderen uitgesloten? Waarom wel of niet?
  - Hoe wordt de ondersteuning vormgegeven voor leerlingen die basisondersteuning of extra ondersteuning nodig hebben?
  - Hoe wordt in het kader van de maatregelen door het onderwijsveld omgegaan met kinderen die verzuimen (vanwege ziekte, spijbelen of andere redenen)?
  - Hoe lang duurt het om onderwijs op afstand vorm te geven en wat zijn hierbij de ervaren knel- en aandachtspunten?
  - Wat is de onderbouwing, argumentatie, verantwoording en of redenering achter de keuze voor de gekozen maatregelen en uitwerking daarvan?
  - Wat zijn de verschillen in het onderwijsveld (vooral tussen scholen en of schoolbesturen onderling) in de keuzes die worden gemaakt ten aanzien van de in te zetten maatregelen en waardoor worden die verklaard?
  - Voor hoelang wordt voorzien dat deze maatregelen toegepast moeten worden, zijn er gedachten over eventuele nadere maatregelen als de coronacrisis langer aanhoudt dan nu verwacht en welke zijn dat dan? Wat zijn de verwachtingen, plannen en behoeftes richting de toekomst?
- b. Het proces: 'Hoe ging en gaat het (cyclische) proces van de vormgeving, invoering en uitvoering van het plan door het onderwijsveld i.h.k.v. de coronacrisis en welke verschillende ervaringen zijn daarmee gemoeid?'. Hier horen de volgende deelvragen bij:
- Hoe ging het proces van kiezen van de beste bij een school en of schoolbestuur passende maatregelen i.h.k.v. de coronacrisis: Wat was de rol van de verschillende betrokken partijen (bestuurders, schoolleider, leraar,

onderwijsassistent, ouder, leerling of andere partij), wie nam welke beslissing en was het daarmee voor iedereen akkoord?

Datum

- Wat zijn succesfactoren en wat zijn risico's bij het komen tot de keuze voor de beste maatregelen in het geval van deze crisis?
  - Hoe ging het invoeren van de maatregelen en wat waren daarbij de succes- en risicofactoren voor goede implementatie?
  - Hoe ging de uitvoering van de maatregelen, wat ging volgens verwachting, wat ging niet volgens verwachting en hoe kwam dat?
  - Wat wordt verwacht dat leerlingen zelf kunnen, hoe groot is de verwachting van ondersteuning door ouders daarbij en in hoeverre sluit de verwachting aan bij de daadwerkelijke situatie bij leerlingen thuis?
  - Welk onderwijs kon nog gegeven worden, welk onderwijs kon niet gegeven worden en wat waren daar de redenen voor?
  - In hoeverre werd er al digitaal gewerkt op scholen en wat heeft dat betekend voor het overschakelen naar het geven van onderwijs op afstand?
  - Welke invloed heeft een eventueel lerarentekort op het kunnen komen tot passende coronacrisismaatregelen op een school en of binnen een bestuur?
  - Wat zijn de gevolgen van de genomen maatregelen voor een eventueel lerarentekort?
  - Gemeenten zijn samen met samenwerkingsverbanden verantwoordelijk voor juiste combinatie onderwijs-zorg, hoe is dit bevallen?
  - Hoe is de verantwoordelijkheid van gemeenten voor de kwetsbare leerlingen (leerlingen zonder digitale middelen, leerlingen extra ondersteuningsbehoefte, onveilige thuissituatie) bevallen?
  - Welke invloed heeft de context van een school en of schoolbestuur gehad op planvorming, invoering en uitvoering van de gekozen maatregelen i.h.k.v. de coronacrisis?
  - Hoe zijn leerlingen, ouders, leraren, schoolleiders, overig onderwijspersoneel en de besturen omgegaan met of hoe hebben zij gereageerd op de maatregelen zoals ingesteld door het onderwijsveld en hoe zijn ze ermee omgegaan?
- c. Het resultaat: 'Wat heeft elke unieke coronacrisismaatregel op zichzelf en in de context van de school en omgeving van de school voor invloed en effect gehad op de resultaten van de verschillende leerlingen van die school en zijn er verschillen tussen groepen leerlingen (naar opleidingsniveau ouders, migratieachtergrond, po-vo-sbo-(v)so-pro, een geografisch kenmerk, groot/kleine school/bestuur, etc.)?'. Hier horen de volgende deelvragen bij:
- Welk effect hebben de maatregelen zoals getroffen door een school op de kansengelijkheid en sociale cohesie binnen de school als ook op regionaal en nationaal niveau?
  - Welk effect hebben de maatregelen zoals getroffen door een school op de onderwijskwaliteit, effectieve leertijd en onderwijsopbrengsten?¹
  - Welk effect hebben de maatregelen zoals genomen door een school op de cognitieve ontwikkeling van de leerlingen op die school (of op landelijk niveau: heeft de sluiting van de scholen gezorgd voor stagnatie of teruggang in de ontwikkeling van leerlingen?)?

---

¹ Denk daarbij bijvoorbeeld aan het kwaliteitszorgsysteem, de opbrengsten, het aanbod, differentiatie, de effectieve leertijd, het werken met (individuele) doorlopende leerlijnen, de sociale en emotionele ontwikkelingen van kinderen en ontwikkeling van vaardigheden bij leerlingen.

- Welk effect hebben de maatregelen gehad op het de werkdruk en het welzijn van het onderwijspersoneel, leerlingen en ouders?
- Welk effect hebben de maatregelen gehad op de organisatie van de school en wat betekende dat voor de ervaren administratieve lasten? (manier waarop er met elkaar wordt gewerkt, hoe er wordt omgegaan met werkdruk, systemen, etc.)
- Wat hebben de maatregelen en plannen van het onderwijsveld voor invloed en effect gehad op de financiën van de scholen en hun besturen?
- Wat hebben de maatregelen en plannen van het onderwijsveld betekent voor de kennis over digitaal leren en de middelen (laptops, digitale leer-middelen, etc.) onder het onderwijspersoneel, de leerlingen, de ouders en voor digitaal leren?
- Op welke wijze wordt in het kader van de maatregelen door het onderwijsveld omgegaan met ethiek, waaronder privacy, eigenaarschap data, etc.?
- Welke lessen kunnen worden getrokken uit het afstandsonderwijs om in de toekomst thuiszitters via deze weg te kunnen helpen?
- Welke invloed heeft de coronacrisis gehad op de aanwezigheid van leerlingen op scholen, met name nadat de scholen weer open gingen? (Meet-instrument: verzuimregistratie DUO vóór de coronacrisis & verzuimregistratie DUO zodra de situatie weer normaal is.)
- Welke ontwikkeling is met betrekking tot de resultaten van de leerlingen te zien als de informatie van voor de coronacrisis wordt vergeleken met de stand van zaken op het moment van het onderzoek en welke verklaringen zijn te geven voor deze ontwikkeling?
- Welke negatieve en positieve uitkomsten in de resultaten van de leerlingen zijn te zien? Welke daarvan waren verwacht en welke waren onverwacht? Hoe zijn deze uitkomsten te verklaren, waardoor traden deze effecten op?
- Welke voorwaarden waren nodig om positieve effecten te bereiken en negatieve uitkomsten te voorkomen waar het gaat om de resultaten van leerlingen? En wat waren de risicofactoren?
- Welke invloed heeft de context op de resultaten zoals bereikt met de gekozen maatregelen, waren daarin verschillen tussen scholen en of schoolbesturen en hoe zijn die te verklaren?
- Hoe gaat de school om met het wegvallen van de eindtoets en of eind-examen? Wat doen de ouders zelf als ze het niet eens zijn met het schooladvies of advies op basis van de schoolexamens?
- Wat hebben de getroffen maatregelen voor effect op de aansluiting arbeidsmarkt en vervolgonderwijs voor eindexamenkandidaten 2020 en 2021 (onder ander uitgesplitst voor kansengelijkheid).

Datum

Bijlage III

Wie betrokken	Hoe betrokken
Leerlingen	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
LAKS	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Nederlandse Jongeren Raad (NJR)	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Jongerenpanel Zorg Én Perspectief	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Ouders	Gevraagd te delen wat zij van scholen krijgen i.h.k.v. het onderzoek in 1 en bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
Ouders en Onderwijs	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Leraren	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
AOb	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
CNV Onderwijs	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
FNV Onderwijs	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Netwerk Lerarenambtenaar	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
Schoolleiders	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
AVS	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Netwerk Schoolleiderambtenaar	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
Schoolbestuurders	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
PO-Raad	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
VO-Raad	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek, betrokken in monitoring lijn 2 en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Profielorganisaties (VERUS, VGS, LVGS, ISBO, VOS/ABB, VVS, ...)	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Samenwerkingsverbanden	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
LECSO	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek, betrokken in monitoring lijn 2 en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
VISIO en Bartimeus (Cluster 1)	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Simea (Cluster 2)	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
Leerplicht-, gemeenteambtenaar	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2
Ingrado	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
G4 / G5 / G37 / etc.	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
VNG	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek, betrokken in monitoring lijn 2 en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
IPO	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek
SZW (i.v.m. opvang)	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek, betrokken in monitoring lijn 2 en betrokken bij

Datum

	vormgeving vervolgonderzoek	
VWS (i.v.m. onderwijs en zorg)	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	Datum
Onderzoekers wetenschap	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
CAOP	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek	
Caribisch Nederland	Bevraagd i.h.k.v. het onderzoek in lijn 2	
Gelijke Kansen Alliantie	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Leraar.nl	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Kennisnet	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Kennisland	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Onderwijsraad	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
VO Schoolinfo	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Schoolleiders voor de Toekomst	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Voortgezet Leren	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Inspecteurs IvhO	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Wijslijst.nl	Gevraagd in lijn 1 naar eigen onderzoek en betrokken bij vormgeving vervolgonderzoek	
Twitter	Bron van informatie bij lijn 1	
LinkedIn	Bron van informatie bij lijn 1	
Facebook	Bron van informatie bij lijn 1	